

VÉDEGYLET

Védegylet Egyesület

Székhely: 1137 Budapest, Pozsonyi út 14. II/9.

telefon: +36703149556 e-mail: iroda@vedegylet.hu

A természeti örökségünk védelméről és az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeinek védelméről

A Védegylet Egyesület állásfoglalása

Védegylet Egyesület

1137 Budapest, Pozsonyi út 14. II emelet / 9.

Magyarország

Csatlakozó szervezetek:

Fridays for Future Mozgalom (Iskolai sztrájk az éghajlatért)

Magyarország

Jane Goodall Intézet

Magyarország

Karátson Gábor Kör

Magyarország

Címzettek:

Magyarország Országgyűlése

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 1–3.

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács

1055, Budapest, Széchenyi rakpart 19.

Jövő Nemzedékek Szószólója

1055 Budapest, Falk Miksa utca 9-11.

„tartok tőle, hogy még sok mindent tönkre fogunk tenni, mire eljutunk addig, hogy a maradékot megmentsük.” (Várszegi Asztrik, 2020.június)

Az állásfoglalás tudományos háttere

A következő évtizedeket **természeti és társadalmi katasztrófák sora** fogja jellemezni. Ezt egészen különböző területeken (katonai, tudományos, szabályozási stb.) született szakértői jelentések egybehangzóan állítják: *US Department of Defense Climate Risk Analysis 2021*[1], *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) Change 2022: Mitigation of Climate Change*[2], *UN 2022 Sustainable Development Report*[3], *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*[4] stb.

Az éghajlatváltozás kezelésére, a biodiverzitás védelmére és a katasztrófák elkerülésére tett nemzetközi és hazai kísérletek sikertelennek tekinthetők. Az *ENSZ Katasztrófakockázat-csökkentési Hivatalának (UNDRR) 2022-es Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction* online bevezetője így fogalmaz:

„A reziliencia elérésére, az éghajlatváltozás kezelésére és a fenntarthatóság kialakítására vonatkozó kötelezettségvállalások ellenére a jelenlegi társadalmi, politikai és gazdasági döntések éppen ezen vállalások ellenében hatnak.” (nyersfordítás)[5]

A fenti megállapítás hazánkra is érvényes. Míg számos intézmény létezik a természet védelmére, a végrehajtó hatalomban nincs hatékonyan képviselve, így nem valósul meg. Erre és a fenyegető veszélyekre a Magyar Országgyűlés alá tartozó Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács *Negyedik Előrehaladási Jelentése* is felhívja a figyelmet:

„Ez a jövőbe való befektetési mintázat nem szolgálja...az olyan fenyegető veszélyekkel szembeni felkészülést, mint a vízhiány, a termőtalajok kimerülése vagy az éghajlatváltozás.”[6]

Az emberiség átlépte a bolygó által nyújtott biofizikális (litoszféra, atmoszféra, hidroszféra és a bioszféra nyújtotta) kereteket [1–4, 7–9]. Az ember által okozott globális klímaváltozás, a biodiverzitás pusztítása, az iparszerű mezőgazdaság által előidézett talajerózió (valamint a nitrogén- és foszforciklus felborítása), a globális túlfogyasztás, valamint a globális függőségi hálózatok rugalmatlansága és sérülékenysége kiemelt veszélyt jelentenek a természetre és benne az emberre.

A felsorolt veszélyeket nem kezeli hatékonyan a nemzetközi politika [4, 8–11]. A politikai tétlenség hatására nehezen jósolható és súlyos veszteségekkel járó időszak következik az emberiség és Magyarország életében is [8,9,12]. Kijelenthető, hogy az utánunk jövő nemzedékek életfeltételei nem biztosítottak, a jövő nemzedékek iránti kötelezettségeinket nem teljesítjük. A veszteségek immáron elkerülhetetlenek, ám **ártalom-, és kockázatcsökkentésre még van lehetőség!**

Az országok sérülékenysége (és ellenállóképessége) rendkívül eltérő a különböző természeti (és társadalmi) krízisekkel szemben. Magyarország *kiemelten* sérülékeny ország: mind az élelmiszerbiztonság, mind az energetika, mind technológiai szempontból rendkívüli mértékben kitett, nemzetközi függősége magas. Magyarország jelenleg mind infrastrukturálisan, mind logisztikailag, mind közösségileg túlzottan központosított a kihívások adaptív kezeléséhez[6, 13]. Hazánk nagyfokú sérülékenységét tovább növeljük azzal, hogy kiemelt természeti környezetünket nem védjük kellőképpen[6].

A természeti örökségünket és a jövő nemzedékeit többszörösen cserben hagyjuk. Egyrészt az állampolgárokat nem tájékoztatjuk kellőképpen a környezetpusztítás mértékéről és annak következményeiről, másrészt sem a középiskolai, sem a felsőfokú oktatás nem készíti fel a tanulókat a természeti örökségünk védelmére, valamint a természeti és társadalmi krízisek kezelésére. Sokszorosan összetett rendszerekben bekövetkező hirtelen változásokat és bizonytalanságokat kell majd lokálisan kezelniük nagy fokú etikai érzéssel és reflexivitással, valamint természettudományos és társadalomtudományi ismeretekkel [14–17].

A várható természeti (és ehhez társuló társadalmi) krízisek kezeléséhez rugalmas és reziliens fizikai infrastruktúrára, valamint stabil, önrendelkező és önszabályozó rendszerekre és (kis)közösségekre van szükség. Önértékük alapján, de az ártalomcsökkentés érdekében is a **megmaradt természeti örökségünk védelme kiemelt jelentőségű!**

Az állásfoglalás által megoldani kívánt probléma

A magyar Országgyűlés, mint a legfőbb népképviselői és törvényhozó szerv felelőssége a természeti örökségünk hatékony védelme, valamint az, hogy a természeti (és a vele járó társadalmi) válságokra felkészítse Magyarországot. Úgy látjuk, ezen feladatait jelenleg nem látja el a tisztelt Országgyűlés!

Az állásfoglalás alkotmányos alapja

Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése szerint *a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.*

Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése deklarálja, hogy *Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.*

Az Alkotmánybíróság 1994-ben a környezet védelmének állami biztosítására alkotta meg a *visszalépés tilalmának követelményét*, miszerint *„az állam nem élvez szabadságot abban, hogy a környezet állapotát romlani engedje, vagy a romlás kockázatát megengedje.”* {28/1994. (V. 20.) AB határozat, Indokolás IV.1.} Már ekkor hangsúlyozta a testület, hogy *„a környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzésnek elsőbbsége van, hiszen a visszafordíthatatlan károk utólagos szankcionálása nem tudja helyreállítani az eredeti állapotot.”* {28/1994. (V. 20.) AB határozat, Indokolás IV.1.}

Az Alkotmánybíróság ezért mindenkori kötelezettséget telepített az államra: *„az egészséges környezethez való jogot az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége körében köteles biztosítani”* {3114/2016. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás [45]}, és alapjogi jogosultsággal ruházta fel az egészséges környezethez való jogot {17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [93]}.

Az állami kötelezettség tartalmából kiemelte az Alkotmánybíróság, hogy *„Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése alapján a jelen generációt három fő kötelezettség terheli: a választás lehetőségének megőrzése, a minőség megőrzése és a hozzáférés lehetőségének biztosítása. A választás lehetőségének biztosítása azon a megfontoláson alapul, hogy a jövő nemzedékek életfeltételei akkor biztosíthatóak leginkább, ha az átörökített természeti örökség képes a jövő generációk számára megadni a választás szabadságát problémáik megoldásában ahelyett, hogy a jelenkor döntései kényszerpályára állítanák a későbbi generációkat.”* {28/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [33]}

Az Országgyűlésnek mint jogalkotónak ezért kiemelt feladata a proaktív megelőző fellépés:

„A visszalépés tilalmát az Alkotmánybíróság az elővigyázatosság és a megelőzés elveivel immár egységben értelmezi: a P) cikk (1) bekezdésének, valamint a XXI. cikk (1) bekezdésének tartalmaként azt a követelményt rögzíti, »hogy minden olyan esetben, amikor a környezet védelmére vonatkozó szabályozás átalakításra kerül, a jogalkotónak tekintettel kell lennie az elővigyázatosság és a megelőzés elveire is, hiszen »a természet és a környezet védelmének elmulasztása visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat meg« {13/2018. (IX. 4.) AB határozat, Indokolás [20]; 17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [87]}.” {25/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [56]}

Az Országgyűlésnek aktív jogalkotási kötelezettsége is adódik a P) cikk (1) bekezdéséből többek között a biológiai sokféleség megőrzésére: „Mind az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésén alapuló, a környezet és azon belül is a biológiai sokféleség védelmére vonatkozó kötelezettségből, mind pedig a Magyarország által a környezet és a biológiai sokféleség megóvása érdekében vállalt nemzetközi kötelezettségből az következik, hogy a magyar államot a biológiai sokféleség megőrzése érdekében aktív cselekvési (jogalkotási) kötelezettség is terheli.” {28/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [44]} „Azáltal, hogy az Alaptörvény külön is nevesíti a biológiai sokféleség megőrzésének kötelezettségét, ez olyan alkotmányos értékévé vált a magyar jogrendben, melyre a jogalkotónak az egyes ágazati politikák körébe tartozó szabályozás megalkotása során is tekintettel kell lennie.” {28/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [35]}

Az Országgyűlés nem vállalhat kockázatot a környezet rovására: „a jogalkotónak az elővigyázatosság elvére is tekintettel kell lennie, melynek értelmében az államnak kell igazolnia azt, hogy a tudományos bizonytalanságra is figyelemmel, a környezet állapotának romlása egy adott intézkedés következményeként bizonyosan nem következik be.” {28/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [75]}

Az Országgyűlés felelőssége, hogy „az állam a jövő nemzedékek mint kedvezményezettek számára egyfajta bizalmi vagyongazdálkodóként kezeli a rá bízott természeti és kulturális kincseket, és a jelen generációk számára csak addig a mértékig teszi lehetővé ezen kincsek használatát és hasznosítását, ameddig az a természeti és kulturális értékeket mint önmagukért is védelemben részesítendő vagyontárgyak hosszú távú fennmaradását nem veszélyezteti.” {14/2020. (VII. 6.) AB határozat, Indokolás [22]}

Az állásfoglalás megoldási javaslata

Kérjük a tisztelt magyar Országgyűlést, hogy a szakértői jelentések (1–5,7–8) által jelzett veszélyekre készüljön fel és védje meg a természeti örökségünket!

Kérjük a tisztelt Országgyűlést, hogy a természet és mindannyiunk védelmének tevőleges érvényesítésére irányuló elkötelezettségének biztosítását országgyűlési határozat formájában is deklarálja és kezdje meg a szükséges jogalkotási tevékenységet!

Ezeneken felül javasoljuk a magyar Országgyűlés számára, hogy a természeti környezetünk védelme, a jövő generációk iránti kötelezettségeink betartása, és a közeljövőben várható természeti és társadalmi katasztrófák ártalmainak csökkentése érdekében, kezelje ágazatokon átnyúló kiemelt prioritásként az alábbi 9 pontot:

- I. a természeti környezetünk, a természeti örökségünk védelmét;
- II. a várható természeti és társadalmi válságok káros hatásának mérséklését (vízválság, élelmiszeválság, energiaválság stb.);
- III. a fiatal generáció felkészítését és kiemelt támogatását egy bizonytalan, gyorsan változó, természeti és társadalmi katasztrófákkal terhelt világban történő életre;
- IV. önrendelkező, reziliens rendszerek és (kis)közösségek létrejöttének támogatását;
- V. az ország logisztikai, energetikai, mezőgazdasági, gazdasági és jogi infrastruktúráinak nagy fokú merevségének csökkentését, ellenállóképségének növelését (kisléptékű, diverz, önrendelkező és közel-önellátó alrendszerek támogatását, a helyi kereskedelem és a rövid ellátási-láncok támogatását);
- VI. az ország nemzetközi függőségeinek csökkentését, az összefogyasztás és az össz-energiaigény csökkentését;
- VII. a fenntarthatósági szempontrendszer végrehajtó hatalomba történő gyors beemelését;
- VIII. egy természetet tisztelő és fenntartható magyar társadalomba való átmenetet;
- IX. valamint a fenti értékek nemzetközi döntéshozatalban történő határozott képviselését.

Védegylet Egyesület

Budapest, 2022. augusztus 10.

Irodalomjegyzék

- (1) Department of Defense, Office of the Undersecretary for Policy (Strategy, Plans, and Capabilities). (2021). *Department of Defense Climate Risk Analysis*. Report Submitted to National Security Council. 2021, US, Washington
- (2) Intergovernmental Panel on Climate Change (2022), *Working Group III: Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change*, 2022, Genf, Svájc
- (3) Sachs et al. (2022): From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond. *Sustainable Development Report 2022*. Cambridge: Cambridge University Press.
- (4) IPBES. (2019) Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany.
- (5) United Nations. (2022) *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*. Paris, 2022.
- (6) Magyar Országgyűlés. (2021) *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Negyedik Előrehaladási Jelentése*. NFFT, Budapest, 2021.
- (7) Steffen W, Richardson K, Rockstrom J, Cornell SE, Fetzer I, Bennett EM, et al. (2015) *Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet*. *Science* 2015;347(6223):1259855.
- (8) Gyulai I. (2015). *A fenntartható fejlődés*. (Munkatársak: Nagy Dezső, Vigh Andrea, Kiss József) 2012. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, Miskolc
- (9) Faragó, T. (2021). *Közös környezetünk és a globalizáció: árnyak és remények: A veszély felismerése, a tudományos programok és a nemzetközi együttműködés*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- (10) Olajos P. (2011). *Konzervatív zöltség*. L'Harmattan, Budapest.
- (11) Wilson, P. J. (2021). Climate change inaction and post-reality. *Philosophies*, 6(4), 80.
- (12) Brys, Z. (2013). Karácsonyi leltár. *Lege Artis Medicinae*, 23(12), 582
- (13) Jones, L., Grist, N., Ludi, E., & Carabine, E. (2014). *Planning for an uncertain future: Promoting adaptation to climate change through flexible and forward-looking decision making*. Overseas Development Institute, 2014.
- (14) Lányi A. (2020) *Bevezetés az ökofilozófiába - Kezdő haladóknak*. L'Harmattan, Budapest.
- (15) Kim, R. E., & Kotze, L. J. (2021). Planetary boundaries at the intersection of Earth system law, science and governance: A state-of-the-art review. *Review of European, Comparative & International Environmental Law*, 30(1), 3-15.
- (16) McGreevy, S.R., Rupprecht, C.D.D., Niles, D. et al. (2022) Sustainable agrifood systems for a post-growth world. *Nature Sustainability* (2022.08.04).
- (17) Kerekes, S. (2021). Chasing the Impossible. Sustainable Development Is a Wicked Problem, but It Can Be and Should Be Tamed! *World Futures*, p1-12.